

EL RÈGIM POLÍTIC SUÍS

INFORMACIÓ GENERAL

El règim polític suís

L'Antiga Confederació va ser substituïda per l'Estat federal modern l'any 1848. El Govern suís (Executiu) es compon d'un gabinet col·legial amb set ministres (consellers federals) triats per l'Assemblea Federal Unida, un parlament bicameral format pel consell Nacional (càmera popular) i el Consell dels Estats (càmera cantonal). Un membre del Consell Federal assumeix durant un any el càrrec accessori de president de la Confederació.

El règim polític suís és complex. Les seves característiques més notables són la participació activa i directa dels ciutadans en el procés polític mitjançant la votació popular (iniciativa i referèndum), els preceptes generals del consens i la concordança, i la influència de l'economia privada i les associacions corporatives sobre la legislació.

El sistema federal

L'Estat Federal suís va ser constituït en 1848 com resultat polític de l'aprovació de la nova constitució federal. La feble aliança de cantons sobirans, basada en el consociacionisme, va ser substituïda per un modern Estat federal erigit sobre la base del republicanisme i de la subsidiaritat. A l'Europa de la Revolució i Contrarrevolució, Suïssa era l'expressió progressiva d'una nació decidida a establir normes democràtiques.

Amb anterioritat a 1848, els cantons tenien el dret a separar-se de la Confederació si volien. Amb la fundació de l'Estat federal, Suïssa va disposar per primera vegada d'una autoritat central capaç de contrarestar el poder dels cantons. Algunes competències, com per exemple la política exterior, es van posar en mans del govern central. Els cantons ja no tenen el dret d'independitzar-se.

La Constitució federal va ser instituïda per a establir un equilibri entre els interessos de l'Estat en el seu conjunt i els interessos dels Estats membres, els cantons.

Per raons històriques, el nom oficial de Suïssa segueix sent «Confederació Helvética» (en llatí: Confoederatio Helvetica) d'on deriva la sigla internacional del país: CH.

La paraula «helvética» fa referència a l'antic poble dels helvets, una de les moltes tribus cèltiques que vivien en terres suïsses a l'època prerromana.

«Suïssa no s'igualava a cap altre Estat, ni pel que fa als esdeveniments que allà van tenir lloc al llarg dels últims segles, ni en la seva situació geogràfica, ni tampoc en les grans diferències que hi ha en els costums de les seves diferents regions. La naturalesa ha fet del seu país un Estat federal, i cap home assenyat desitjaria burlar-se d'ell.»

Napoleó Bonaparte (1769-1821) en una carta dirigida als delegats dels cantons suïssos el 1802

Els cantons

Suïssa està dividit en 23 cantons i 6 semi-cantons. Hi ha cantons germànic-parlants, francòfons, de parla italiana, bilingües i multilingües. Berna, Friburg i el Valais, per exemple, són cantons bilingües: en ells es parla alemany i francès. Els Grisons són el cantó més gran, la seva població parla tres llengües diferents: l'alemany, el romanx i l'italià.

Hi ha cantons petits els territoris dels quals coincideixen amb les demarcacions jurisdiccionals de la seva capital, com les ciutats-cantó de Ginebra o Basilea-Ciutat, i hi ha cantons que són gairebé exclusivament configurats per zones rurals, com Uri. En el semi-Cantó de Basilea-Ciutat, la superfície de la qual és de només uns 37 km², hi viu gairebé tanta gent com en el Cantó dels Grisons (7.105 km²), en el qual la població està repartida entre 150 valls.

El Cantó de Zuric té més d'un milió d'habitants. D'altres, com és el cas del Cantó de Appenzell Rodas Interiors (15.100 habitants), tenen una població que ni tan sols arribarien a omplir un estadi de futbol.

Hi ha cantons amb un passat llarg i cantons fundats recentment, com és el cas del Cantó del Jurá, que va arribar la seva autonomia cantonal el 1979, independitzant-se del Cantó de Berna.

Dels 26 cantons, tres estan dividits en semi-cantons: Unterwald (Baix i Alt), Basilea (Ciutat i Campiña) i Appenzell (Rodas Interiors i Exteriors).

Competències dels cantons suïssos

Les competències dels governs cantonals són molt àmplies. L'autonomia cantonal és tanta que cada cantó disposa de la seva pròpia constitució, d'un govern autònom, un parlament i tribunals judicials propis. No sorgeixen conflictes de competència, tret que la legislació cantonal acati el marc normatiu de l'Estat Federal.

Per tant, les lleis cantonals han de ser compatibles amb les normes jurídiques de la Confederació. Però l'autonomia cantonal i els poders de decisió són molt extensos. Un dels poders més importants és l'autonomia fiscal: els cantons són sobirans en qüestions fiscals i, a més d'això, posseeixen la seva pròpia autoritat policial.

En els últims anys el desenvolupament econòmic i polític va incitar a molts a considerar aquest particularisme cantonal com un obstacle. Avui dia els assalariats són més actius i necessiten ser també més flexibles que abans. Per aquesta raó, el 1999, les autoritats federals, en la seva obstinació de posar en línia la política nacional amb les directrius generals de la Unió Europea, han reunit els 26 cantons en set mancomunitats (o regions), cadascú focalitzada a un centre urbà.

El procés de centralització política es fa cada vegada més palès. Molts problemes concerneixen a la nació sencera. Hi ha assumptes que no es poden delegar a les

autoritats cantonals o comunals, com per exemple la protecció del medi ambient, el tràfic o les assegurances socials.

D'on surten els bebès? Tres nens de tres nacions fan suposicions discordantes:

- «Els porten les cigonyes», diu el noi alemany.
- «No, no siguis babau, surten dels arbustos», diu el francès.
- El noi suís replica amb tota tranquil·litat: «Bé, en realitat, això depèn del cantó!»

Un acudit popular suís que reflecteix bé el federalisme cantonal a Suïssa.

Les comunes

Una peculiaritat suïssa, que en aquesta forma específica no existeix ja en gairebé cap altre Estat europeu, és la molt àmplia «autonomia comunal» que concedeix als ajuntaments suïssos un marge extens de competències «estatal».

Els cantons estan dividits en comunes o ajuntaments. Un suís és en primer lloc ciutadà veí del seu lloc de residència, encara que segueixi sent natural d'altre poble. Només en un segon pla és ciutadà cantonal i ciutadà suís. Per tant el criteri determinant per a la configuració de la ciutadania helvètica no és la nacionalitat en si, sinó la «veïnatge».

A mitjan els anys 1990, Suïssa encara tenia més de 3.000 municipis. Aquesta xifra va baixar fins a principis del segle XXI a prop de 2.900. L'extensió geogràfica de les comunes suïsses varia d'entre 0,3 km² i 282 km². Els municipis més petits es troben tots en la Planura central mentre que la comuna més gran és Bagnes al Valais.

En algunes comunes hi viu més gent que en els cantons més petits, mentre que en unes altres hi ha només entre 100 i 200 habitants. La població resident en més de la meitat de les comunes suïsses no sobrepassa els mil. Només el 4 per cent dels municipis constitueixen viles o ciutats amb més de 10.000 habitants, encara que en elles hi viu gairebé la meitat de la població permanent del país.

Les comunes suïsses són, en comparació d'altres països europeus, les menys poblades. El nombre mitjà dels habitants per unitat municipal només és inferior a França, Grècia i Islàndia.

Els municipis suïssos tenen –igual que els cantons– les seves pròpies autoritats elegides. Els regidors municipals són els encarregats de fer complir les ordres del govern cantonal o federal, però al mateix temps posseïxen també els seus pròpies competències.

El marge de competències és molt ampli: els ajuntaments són responsables del control d'habitants dintre del territori municipal, la seguretat veïnal, l'escola i l'ensenyament públic, sanitat, el servei de transports i comunicacions i la recaptació dels impostos federals, cantonals i comunals.

En el 90% de les comunes petites es convoquen cada any assemblees comunals (*Gemeindeversammlungen*, en alemany), en les quals la ciutadania decideix per via directa sobre diversos assumptes municipals. No obstant això, en els municipis

més grans ja no es recorre a aquest procediment de participació directa al no ser molt practicable; per això es confereix la major part de les decisions polítiques a un consell municipal elegit que es reuneix en sessions periòdiques.

No obstant això, fins i tot en els municipis més grans s'impugnen votacions sobre assumptes com per exemple l'aprovació del pressupost. Però els votants no es reuneixen en una junta a l'aire lliure sinó que acudeixen a les urnes per a donar el seu vot en secret o per via postal.

Fusions comunals

El nombre de les comunes a Suïssa està decreixent: moltes comunes petites ja no es poden administrar soles per això s'han vist obligades a fusionar amb altres comunes veïnes.

Hi ha molta gent que pensa que el règim municipal suís necessita un reajustament profund. No obstant això, amb freqüència les reformes i fusions municipals desperten en les comunes una resistència tenaç. L'oposició és més forta en les comunes amb baixes taxes fiscals. Paradoxalment es tracta de municipis rics que per la seva tributació modesta atreuen a persones molt riques. No sorprèn per tant el fet que no volen dur la càrrega fiscal de comunes veïnes més pobres o d'agafar el risc de perdre els incentius que atreuen als seus residents acomodats.

En altres casos, no obstant això, les fusions comunals són benvingudes. En una votació pública celebrada el 2006 en el Cantó de Glaris, l'Assemblea Comarcal (*Landsgemeinde*) va decidir per sorpresa de tots reduir el nombre de municipis en el cantó de 25 a tres macro-comunitats. El govern cantonal havia proposat una reducció a deu comunitats.

El sistema de milícies

Suïssa posseïx una molt arrelada tradició en el servei a la comunitat no retribuït. Per això, molts càrrecs públics són honorífics. Això és més o menys el que s'ha d'entendre sota el sistema de la milícia. La seva millor expressió és, sens dubte, l'exèrcit suís, el qual està compost en gran part per milicians i no per soldats professionals.

D'igual manera, els polítics també formen part d'aquest sistema. Hi ha moltes persones que ocupen un càrrec públic a títol no professional. Fins i tot els mandataris del Parlament nacional tenen un càrrec honorífic; no són, doncs, professionals, encara que sí que reben alguna petita remuneració.

La poca estima que se li concedeix a aquests càrrecs públics per ser mal pagats, és una de les raons per les quals sorgeixen no pocs problemes quan les autoritats comunals han de reclutar personal qualificat per als càrrecs vacants en la seva administració.